

Posudek oponenta diplomové práce

Název práce: Osvojení
Diplomant/ka: Aneta Pašková
Autor posudku: JUDr. PhDr. Jan Malast, Ph.D.

Předmětem tohoto posudku je diplomová práce autorky Anety Paškové zpracovaná na téma Osvojení.

Autorka zpracovala práci na poměrně široké téma zasahující nejen do oblasti správního práva, ale také (a dost možné především) práva občanského, resp. rodinného či například civilně-procesního. To na diplomantku z podstaty samé kladlo zvýšené nároky z hlediska nezbytnosti důkladného zorientování se v příslušné právní oblasti a seznámení se s danou materií natolik podrobně a důkladně, aby to odpovídalo magisterské práci zpracovávané na právnické fakultě.

Výsledek je – přinejmenším z určitého úhlu pohledu – nejednoznačný. Na jednu stranu je zřejmé, že diplomantka uchopila problematiku osvojení komplexně a zpracovala dané téma se zřetelem ke všem podstatným právním úpravám. Ve svém výkladu vychází především z občanského a rodinného práva (včetně stručného historického výkladu, ve kterém zmiňuje vzájemné přibližování a oddalování se těchto právních (pod)oborů), které na příslušných místech doplňuje (jakkoliv již méně rozsáhle) zpracováním procesních a správněprávních otázek spjatých s problematikou osvojení. Její výklad je ucelený, vnitřně relativně organicky propojený a ve čtenáři budící příjemný pocit logického výkladu neopomíjejícího žádnou klíčovou skutečnost zvoleného tématu.

Na stranu druhou se však v práci objevuje řada více než problematických aspektů, které u čtenáře jeho výše zmíněný pocit výrazně kazí a „nabourávají“. Potěšující není již vymezení cíle práce, jímž podle diplomantky bylo „...*objasnit novodobou právní úpravu zakotvující osvojení, především s důrazem na správní právo, která s účinností občanského zákoníku od 1.1.2014 přinesla několik změn a s tím se pojí i nově vznikající judikatura. Současným záměrem je analyzovat četnost výskytu této agendy, se kterou souvisí i důkladný postup při vyřizování žádostí ve spojení se státní správou.*“ (str. 3), resp. „...*poskytnout současný přehled o možnostech náhradní rodinné péče, tedy hlavně o zprostředkování osvojení a s tím spojený nevyhnutelný proces.*“ (str. 67). Už samotný fakt, že cíl je odlišně vymezen na začátku a na konci práce, je výrazně zarážející (a zjevně nejde pouze o snahu o formulační bohatost – v úvodu a v závěru se prostě píše něco podstatně jiného).

Za další je patrné, že onen „důraz na správní právo“ zmíněný v úvodním vymezení cíle se diplomantce nevydařil, neboť její práce zcela jistě není převážně správněprávní. Právě naopak, správní právo v ní představuje pouze jakýsi sekundární (terciární?) doplněk, kterým jsou jen místy „prokládány“ převažující výklady civilistické. V práci není použita ani jedna (!) učebnice či monografie obecného správního práva hmotného, ani jedna (!) učebnice či monografie správního práva procesního, ani jeden (!) komentář obecného správněprávního předpisu (pouze jeden komentář předpisu zvláštní části správního práva, pochopitelně matričního zákona), ani jeden (!) odborný článek ryze správněprávního zaměření. Za takové „literární konstelace“ jistě nemůže být o „důrazu na správní právo“ ani řeči.

I pokud se čtenář oprostí od tohoto faktu (byť dosti zásadního) a snaží se následovat diplomantčin tok myšlenek v oboru soukromého práva (což samo o sobě není vždy jednoduché, neboť struktura práce není vždy úplně logická – například autorka nejprve zevrubně popisuje proces osvojení, aby až následně provedla rozbor typologie tohoto pojmu atp.), je jeho pozornost opakovaně rozptylována řadou někdy sice jen drobných, bohužel však velmi hojně (a mnohdy i opakovaně) se vyskytujících chyb. Jen například:

- Autorka používá ne zcela vhodné žurnalismy či mluvnicky nepatřičná vyjádření („běh na dlouhou trať“ na str. 7, „způsob adopce ... je pasé“ na str. 10 atp.), která by se v akademickém textu vyskytovat neměla.
- Diplomantka se nedokázala oprostít od generalizujících tvrzení (jako třeba „rodiče si často neví rady“ či „mnohdy dochází k situacím“ na str. 18), která nemají jakýkoliv relevantní základ, nejsou podložena žádnými daty či alespoň jakýkoliv konkrétními informacemi (Jak často? Jak mnohdy? Jak to víme? Kdo to měřil a podle čeho? Atd.).
- Mnohdy není jasné, nakolik jde ještě o faktické tvrzení a nakolik již o pouhé vyjádření názoru nebo postoje (například věta „V dnešní době mají největší zásluhu na podporu osvojitelů neziskové organizace, na které se osvojitelé obracejí raději než k úřadům.“ na str. 19 – to je pocit, dojem, nebo jednoznačný nezpochybnitelný fakt? Ať tak či onak, rozhodně nejde o formulaci vhodnou do diplomové práce.). Na některých místech pak vyjádření názoru má charakter až spekulací (například diplomantkou vyjádřený „jistý“ (!) vztah komunismu a homofobie na str. 7).
- V práci se obecně vyskytuje celá řada velmi nepřesných či nejasných vyjádření, jako například
 - o „Procesní hledisko se přesunulo z občanského soudního řádu, zákona č. 99/1963 Sb., do zvláštních druhů řízení, které nalezneme v zákoně č. 292/2013 Sb.“ (str. 10) – co je to „procesní hledisko“?
 - o Proč se zákony opakovaně označují jako „dokumenty“? (str. 11)
 - o „Institut osvojení vychází současně i z mezinárodních smluv, základních zásad a nesmí být porušena jeho samotná podstata.“ (str. 11) – co znamená „porušit samotnou podstatu“ osvojení a jak to může být normativní regulativ?
 - o „Osvojenec může pocházet od matky závislé na psychotropních látkách, jeho chování se poté projevuje zcela jinak, než u zdravě donošeného dítěte.“ (str. 18, citováno včetně chyb) – copak matka závislá na drogách nemůže „zdravě donosit dítě“, resp. „donosit zdravé dítě“?

- „Ne vždy jsou děti v dobrém psychickém a fyzickém stavu, na rozdíl od dítěte narozeného do klasické rodiny.“ (str. 18) – jak diplomantka ví, že děti narozené do „klasické rodiny“ jsou vždy v dobrém psychickém a fyzickém stavu? A co to vůbec je „klasická rodina“ (viz také třeba str. 42)?
- „Hlavní činnost, kterou je vedení matričních knih a sbírky listin, tedy vykonávají matriční úřady. Kontrolními orgány byly dříve okresní úřady, jež byly v roce 2003 zrušeny. Načež byl výkon této agendy přenesen na úřady s rozšířenou působností...“ (str. 43) – tak výkon jaké agendy byl přenesen na obecní (!) úřady s rozšířenou působností, rozhodovací nebo kontrolní?
- Velkým problémem celého textu je (ne)dodržování interpunkčních pravidel – prakticky na každé stránce najdeme přinejmenším (!) jednu chybu tohoto druhu, zpravidla jich je však mnohem víc.
- Diplomantka se nepřijatelně často vyjadřuje velmi neprávnický a neodborně, což je s ohledem na fakt, že jde o její absolventskou práci, jen těžko pochopitelné. Například na str. 24 namísto pojmu „správní orgán“ používá označení „primární aktér“ (správního řízení), na str. 40 označuje podání odvolání slovy „žádost na prošetření postupu“, případně na str. 43 hovoří o krajských úřadech jako úřadech „nadřazených“, přestože má zřejmě na mysli úřady „nadřízené“ (ano, je to rozdíl). Na str. 25 diplomantka hovoří o „poradních sborech zřizovaných krajskými úřady“, aniž by je jakkoliv blíže vysvětlila či vymezila jejich právní povahu (vlastně jen zřejmě převzala holou informaci z nějakého podkladového materiálu).

Na jednu stranu je tak možno ocenit šířku záběru a komplexnost zpracování zvolené problematiky, na stranu druhou však tento rozsah s sebou přináší nepříjemný efekt povrchnosti a s tím spjaté popisnosti zpracování (podtržené důrazem na civilistický spíše než administrativní aspekt celé materie), které navíc na řadě míst vykazuje známky výrazné terminologické a vyjadřovací nejednoznačnosti a nepřesnosti.

Ve světle výše uvedeného tak práci předběžně navrhuji hodnotit stupněm „Dobře“, nicméně s tím, že konečné hodnocení bude ovlivněno úrovní ústní obhajoby, zejména pak toho, jak bude diplomantka schopna reagovat na otázky ze správního práva, na které měla její práce klást důraz (ale bohužel tak nečiní).

Náměty diskusních témat k ústní části obhajoby:

Na str. 32 diplomantka tvrdí, že hmotněprávní a procesněprávní úprava osvojení se prolínají ve svém zakotvení v OZ a v ZŘS – v rámci debaty by mohla provést rozbor konkrétních příkladů institutů, jejichž úpravu považuje za v tomto smyslu problematickou (neboť v práci se o tomto čtenář prakticky nic nedozví).

V Plzni dne 12/05/2019

Podpis autora posudku